

Kiss Lóránt – Nyikes Ádám

Új status quo a 21. századi nemzetközi fizetési rendszerben – a digitális jegybankpénzek felemelkedése

(A digitális jegybankpénzek geopolitikai vetülete 2. rész)

A digitális jegybankpénzek gyökeresen átalakíthatják a nemzetközi átutalások piacát, és így a devizák erőviszonyait, ezért a világ jegybankjainak túlnyomó többsége foglalkozik velük. Ezen túl a digitális jegybankpénz számos területen biztosíthat jelentős előnyöket, például a monetáris szuverenitás megőrzésében, a nemzetközi tranzakciók költségeinek csökkentésében és biztonságosabbá tételében, ugyanakkor a tőkeáramlások felgyorsításán keresztül új kockázatokat jelenthetnek. Az eszköz lehetőséget teremthet a fejlődő országok számára, hogy a lassú és költséges fizetéseket eredményező levelezőbanki hálózatok helyett közvetlenül kapcsolódhassanak más szereplőkhöz, ezzel nagyobb szerephez jutva a nemzetközi pénzügyi rendszerben. Cikksorozatunk második részében a nemzetközi átutalásokban is használható digitális jegybankpénz lehetséges motivációival és a már futó projektekkel foglalkozunk.

Bevezetés

Korábbi cikkünkben bemutattuk a nemzetközi átutalások jelenlegi rendszerének korlátait és lehetséges fejlesztési irányait, melyek közül az Európai Központi Bank szerint az egyik legígéretesebb a digitális jegybankpénz alkalmazása lehet. Jelen írásunkban, mely kétrészes sorozatunk záródarabja, megvizsgáljuk, hogy az új eszköz hogyan orvosolhatja a régi rendszer problémáit, illetve, hogy milyen lehetséges új tulajdonságok láthatók a már aktív tesztprojektekből.

A digitális jegybankpénz (DJBP) egyre nagyobb népszerűségét számos tényező befolyásolja. A DJBP egy közvetlenül a jegybankra vonatkozó követelés, mely egy adott felhasználói kör számára digitális formában érhető el. A felhasználók köre alapján megkülönböztethetünk wholesale, azaz pénzügyintézetek számára elérhető, illetve retail, azaz kiskereskedelmi tranzakciókban résztvevő szereplők – pl. a lakosság és nem-pénzügyi szereplők – számára elérhető digitális jegybankpénzt.

A nemzetközi átutalások magas költségei miatt egyre több felhasználó fordul a Big-, és FinTech cégek által nyújtott nemzetközi pénzügyi szolgáltatások, valamint a kriptoeszközök felé. Előbbi a digitális dollarizáció miatt, utóbbi a jelenlegi szabályozói hiányosságok és a rendkívüli volatilitás miatt jelenthet pénzügyi kockázatot.

Monetáris politikai szempontból a kriptoeszközök veszélyeztethetik a szuverenitást, míg a hazai székhellyel gyakran nem rendelkező pénzügyi szolgáltatók terjedése fogyasztóvédelmi hiányosságokat jelenthet. Egy lehetséges megoldás ezen kockázatok kezelésére a digitális jegybankpénz, mellyel egyre több kutatás és tesztprojekt foglalkozik világszerte. Először a nemzetközi DJBP-rendszerek lehetséges infrastruktúráját, kapcsolódási módjait mutatjuk be a Bank for International Settlements 2022. júliusi ([Options for access to and interoperability of CBDCs for cross-border payments \(bis.org\)](#)) és az Európai Központi Bank 2022. augusztusi tanulmánya ([Towards the holy grail of cross-border payments \(europa.eu\)](#)) alapján, majd kitérünk a jelenleg futó nemzetközi tesztekre is. Ezt követően felvázoljuk, hogy az egyes, a nemzetközi pénzügyi és geopolitikai folyamatokban fontos szerepet játszó országok hol tartanak saját nemzeti digitális jegybankpénzeik fejlesztésében, és hogy a jövőben milyen módon lehet a DJBP a nemzetközi gazdasági befolyásszerzés eszköze ezen országok számára.

A digitális jegybankpénz és a határon átnyúló fizetések: előnyök és kockázatok

Az újonnan létrehozott digitális jegybankpénz-rendszerek összekapcsolásával a jelenlegi, kereskedelmi banki levelezőhálózatokon alapuló infrastruktúrától független fizetési rendszerek jöhetnek létre, melyek „tisztá lapként” kisebb országok számára is lehetővé teszik, hogy közvetlenül kapcsolódhassanak a nemzetközi pénzügyi rendszerhez, ami számos előnnyel jár.

A DJBP-rendszerek a levelezőbanki hálózatoknál gyorsabb tranzakciókat, alacsonyabb költségeket és 24 órás üzemidőt, így a felhasználók számára kedvezőbb szolgáltatást biztosíthatnak. Továbbá biztonságosabb tranzakciókat és nagyobb transzparenciát tehetnek lehetővé. Bár a jelenlegi fizetési infrastruktúrában is létezik a tranzakciók biztonságát garantáló egyidejű elszámolásokat lehetővé tevő rendszer (CLS), ez főleg a nyugati országok számára érhető el, míg Kína, India, vagy más fejlődő országok számára nem. Emellett a digitális jegybankpénz-rendszerekben a mainál jóval nagyobb tér nyílhat a jövőben a folyamatok okosszerződéseken keresztüli automatizációjára. A programozható tranzakciók egyelőre csak a kísérleti fázisnál tartanak, az ezirányú fejlesztések azonban azt mutatják, hogy az ilyen eszközök mind a szabályozók, mind a piaci szereplők számára jelentős előnyökkel járhatnak.

Mindemellett, a nemzetközi szinten kapcsolódó DJBP-rendszerek a tőkeáramlások felgyorsításán keresztül is kockázatokat rejtenek magukban. A bankcsődök okozta turbulens piaci helyzetek esetben egy szünet nélkül, hétvégén is üzemelő,

nemzetközi átutalások lebonyolítására alkalmas DJBP-rendszer megkönnyítheti a valuta kiáramlását az országból, így tovább mélyítve a válságot. Ez egy részről kockázatot jelenthet adott gazdaság pénzügyi állapotára, másrésztől komoly feszültségeket okozhat a nemzetközi átutalásokat bonyolító, potenciálisan automatizált rendszerekben. A likviditás biztosításának problémáját a dél-koreai jegybank elnöke Chang Yong Rhee is jelezte ([BIS Innovation Summit 2023: Technological innovation in an age of uncertainty](#)). Arra hívta fel a figyelmet, hogy a nemzetközi átutalásokat bonyolító automatizált DJBP-rendszerek előre beprogramozott, az IMF-hez hasonló likviditásnyújtó programra lehet szükség, ami válság esetén biztosítaná a pénzügyi rendszer rezilienciáját. Mindemellett csökkentené a stigma hatást, ami a jelenlegi pénzügyi rendszerben az IMF-hez forduló gazdaságok piacok általi megbélyegzettségét jelenti ([Once bitten: new evidence on the link between IMF conditionality and IMF stigma \(europa.eu\)](#)).

A digitális jegybankpénz-rendszerek nemzetközi kapcsolódásának lehetőségei

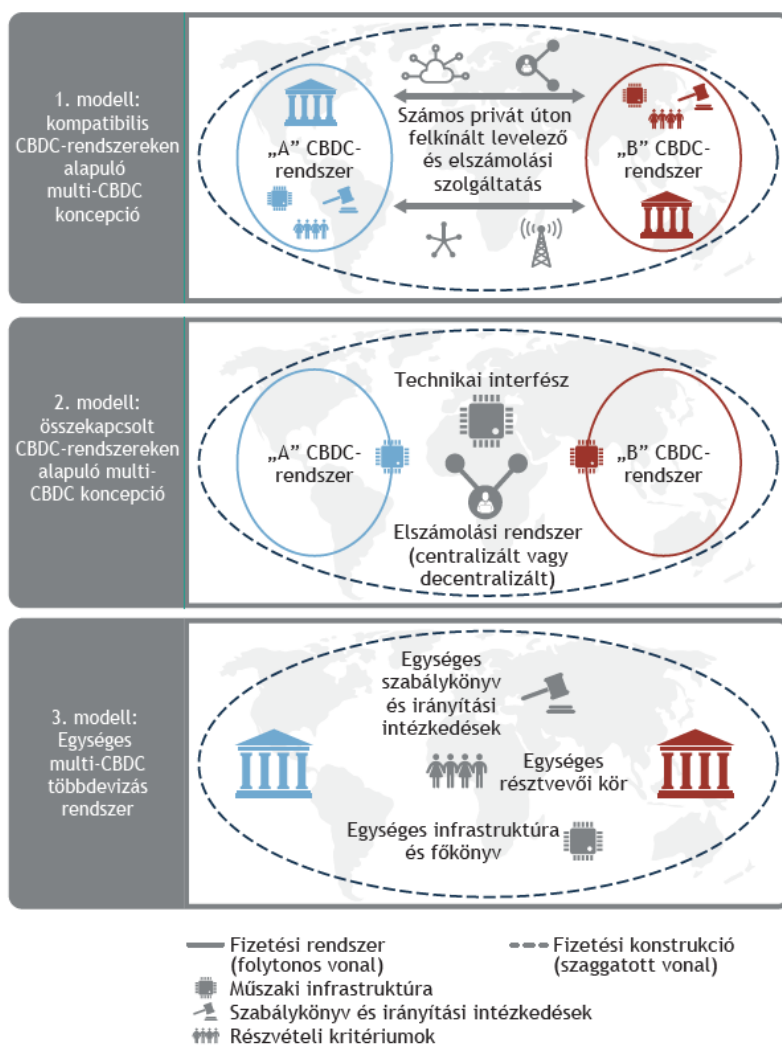
Nemzetközi fizetések lebonyolítására alkalmas digitális jegybankpénz-hálózatok többféleképpen is létrejöhetnek (1. ábra). Az egyik lehetséges mód, hogy az egyes országok önállóan dolgozzák ki független, nemzeti rendszereiket, amik a hasonló szabványok, szabályozási és technológiai infrastruktúrák miatt már a tervezésnél kompatibilissé tehetők, így képesek a kommunikációra. Ez a jelenlegi levelezőbanki rendszerhez hasonló, azonban a DJBP-ben végrehajtott tranzakciók esetében a közvetlen jegybanki kiegyenlítés lehetősége miatt biztonságosabb és hatékonyabb fizetéseket tehetnek lehetővé.

Lehetséges az előzőnél szorosabban összehangolt platform kidolgozása is, amelyben az egyes DJBP-infrastruktúrákat valamilyen közvetítő, vagy közös felület köti össze. Ha két fél közötti nemzetközi tranzakciót egy közös szereplő bonyolít, egy kapcsolódási pontú rendszerről beszélünk. Ennek hátránya, hogy a rendszerek összeköttetése, így a tranzakciók gyorsasága és biztonsága a közvetítő kapacitásától függ. Erre a problémára jelentenek megoldást a bilaterálisan kapcsolódó hálózatok, ahol az egyes DJBP-rendszerek párosával kötnek megállapodásokat, így közvetlenül kereskednek egymással. Ez, bár közvetlen tranzakciókat tesz lehetővé, és rugalmasságot biztosít a feleknek, bonyolult hálózat kialakulásához vezet, aminek a fenntartása rendkívül költséges. A szereplők hatékony, ugyanakkor a lehető legrugalmasabb összeköttetését szolgálja az "agy és küllő" (hub and spoke) modell, melynek keretében

több szereplő egy központi hubhoz kapcsolódik, ami biztosítja a köztük levő összeköttetést.

Lehetséges még egyetlen közös rendszer létrehozása is, amelyben minden tranzakció közvetlenül, a közös infrastruktúrán történik. Ez a megoldás, bár közös modellbe tereli a nemzeti pénzügyi infrastruktúrákat, nem jelent kockázatot a monetáris szuverenitásra nézve, mivel az egyes, országokon belüli digitális jegybankpénzek eltérő tulajdonságokkal rendelkezhetnek (például a kamatozás, vagy a személyenként tartható DJBP-re alkalmazott limitek tekintetében). Egy ilyen rendszer szoros együttműködést és komoly jogi és intézményi harmonizációt feltételez a felek között, és komoly előnye, hogy a tranzakciók jóval kevesebb közvetítővel, vagy akár közvetlen módon zajlanak, ami alacsonyabb költséget és nagyobb hatékonyságot eredményez.

1. ábra: Határon átnyúló DJBP (CBDC)-rendszerek: három koncepcionális megközelítés

Forrás: Auer et al. (2021)¹

A BIS tanulmánya szerint az egyes országokon belüli pénzüintézetek számára elérhető DJBP-rendszerhez való külföldi hozzáférés is több szinten lehetséges: az országhatáron kívüli intézmények számára hozzáférést nem biztosító zárt infrastruktúrák, illetve közvetett és közvetlen hozzáférésű rendszerek is létrejöhetnek. Egy zárt rendszerben csak a rezidens pénzforgalmi szolgáltatók kapcsolódhatnak a digitális jegybankpénz hálózatához, indirekt hozzáférés esetén külföldi szolgáltatók hazai közvetítőkön keresztül érhetik el az eszközt, míg egy közvetlen hozzáférésű rendszerben a külföldi szereplők közvetlenül birtokolhatnak digitális jegybankpénzt. Mindegyik rendszer alkalmas lehet határon átnyúló fizetések lebonyolítására, függetlenül attól, hogy a külföldi szereplők hozzáférnek-e a DJBP-rendszerhez vagy sem.

A nemzetközi átutalásban használható digitális jegybankpénz fő tesztprojektjei

Jelenleg nincs digitális jegybankpénzt nemzetközi fizetésekben használó éles rendszer, azonban számos, az eszköz ilyen irányú felhasználását vizsgáló projekt fut párhuzamosan. Ezek többféle funkciót, működési módot és infrastruktúrát tesztelnek, ami jól jelzi a DJBP-ben rejlő lehetőségek széles skáláját. Az eszköz alkalmazása a nemzetközi fizetésekben azt jelenti, hogy a tranzakció résztvevői között a SWIFT rendszerén és más, jelentős intézményi szereplő hatáskörén kívüli kapcsolat jön létre, ezzel nagyobb szerephez juttatva a DJBP-t kibocsátó jegybankokat és a rendszer alapját képező technológiát biztosító szolgáltatót. Bár a projektek ígéretesek, rövid távon nem jelentenek valós alternatívát a jelenlegi nemzetközi fizetési rendszerhez képest.

A kínai, a hongkongi, a thai és az egyesült arab emírségekbeli jegybankok, valamint a hongkongi BIS Innovation Hub és több kereskedelmi bank részvételével elindított mBridge projekt közös megosztott főkönyvi platformon történő nemzetközi DJBP-tranzakciókat vizsgál több ország DJBP-rendszere között (ún. multi-DJBP platform) ([Connecting economies through CBDC \(bis.org\)](https://www.bis.org/publ/bppdf/bisap115.pdf)). A megosztott főkönyv (Distributed Ledger – DLT) előnye, hogy a hálózatban résztvevő szereplők közösen üzemeltetik, így nem szükséges egy központi szereplő a tranzakciók elszámolásához és kiegyenlítéséhez, mivel azok közvetlen módon, résztvevők közötti (peer-to-peer – P2P) tranzakciókat tesznek lehetővé a hálózat tagjai között. Az ilyen rendszerek hátránya

¹ Auer, R., Haene, P., & Holden, H. (2021). Multi-CBDC arrangements and the future of cross-border payments. *BIS Papers*, no. 115, 2021. <https://www.bis.org/publ/bppdf/bisap115.pdf>

azonban, hogy egy-egy tranzakció feldolgozása nagyobb kapacitást igényel, mint ha egy központi szereplő felel az elszámolásért és kiegyenlítésért, azonban a jelenlegi levelezőbanki hálózatoknál azonban még így is hatékonyabbak lehetnek. Az mBridge közös hálózatán a jegybankok DJBP-t bocsátanak ki token² formában a saját országuk kereskedelmi bankjai számára. A kereskedelmi bankok jegybanki tartalékaik ellenében kérvényezhetik központi bankjaiktól a részükre történő DJBP-kibocsátást és FX tranzakciók keretében kicserélhetik egymással a tokenizált, közvetlenül a jegybankra vonatkozó követeléseiket. A rendszerben a legnagyobb hatásköre a jegybankoknak van, akik meghatározhatják, hogy az országuk kereskedelmi bankjai mely valutából mennyit tarthatnak és mely valuták között végezhetnek tranzakciókat, emellett hozzáférhetnek információkhoz az általuk kibocsátott DJBP-vel végrehajtott (külföldi és belföldi) tranzakciókkal kapcsolatban.

A francia és tunéziai jegybankot magába foglaló Prosperus projekt a központi bankok, mint az elszámolást végző intézmények szerepét vizsgálta a határon átnyúló, különböző kereskedelmi bankok között végbemenő tranzakciók során ([*Banque de France, in cooperation with Banque Centrale de Tunisie, successfully conducts an experiment on the use of central bank digital money with a consortium of actors driven by Prosperus | Banque de France \(banque-france.fr\)*](#)). A teszt során két lakossági szereplő – egy franciaországi és egy tunéziai – közötti tranzakció zajlott le digitális jegybankpénzben. A felhasználók a két különböző kereskedelmi bankban vezetett számláikon tárolt számlapénzt cserélték ki, de a bankok közötti kiegyenlítést nem más bankok, hanem a jegybankok végezték, ami sokkal biztonságosabb és az ügyfelek számára kisebb költséggel járó tranzakciókat eredményezett. A projekt egyik kiemelt célja, hogy a Franciaország és Tunézia közötti pénzforgalom költségeit csökkentse, beleértve a Franciaországban élő tunéziaiak hazautalásainak hatékonyabbá tételét. Franciaország számos hasonló DJBP-projektben vesz részt (pl.: Szingapúrral, illetve Svájjal), így az EU-n belül ezen a területen az egyik legtöbb tapasztalattal rendelkező tagállam.

A szoros gazdasági és pénzügyi kapcsolatok játszottak szerepet a Szaúd-Arábia és az Egyesült Arab Emírátsok által működtetett Aber projekt megszületésében, melyben az országok jegybankjai és három-három kereskedelmi bank vett részt (https://www.sama.gov.sa/en-US/News/Documents/Project_Aber_report-EN.pdf).

² A digitális tokenek számos esetben a fizetőeszköz digitális reprezentációját jelentik, amik a mai számlapénzeknél potenciálisan szélesebb programozhatósággal, és így a funkciók szélesebb körével rendelkezhetnek.

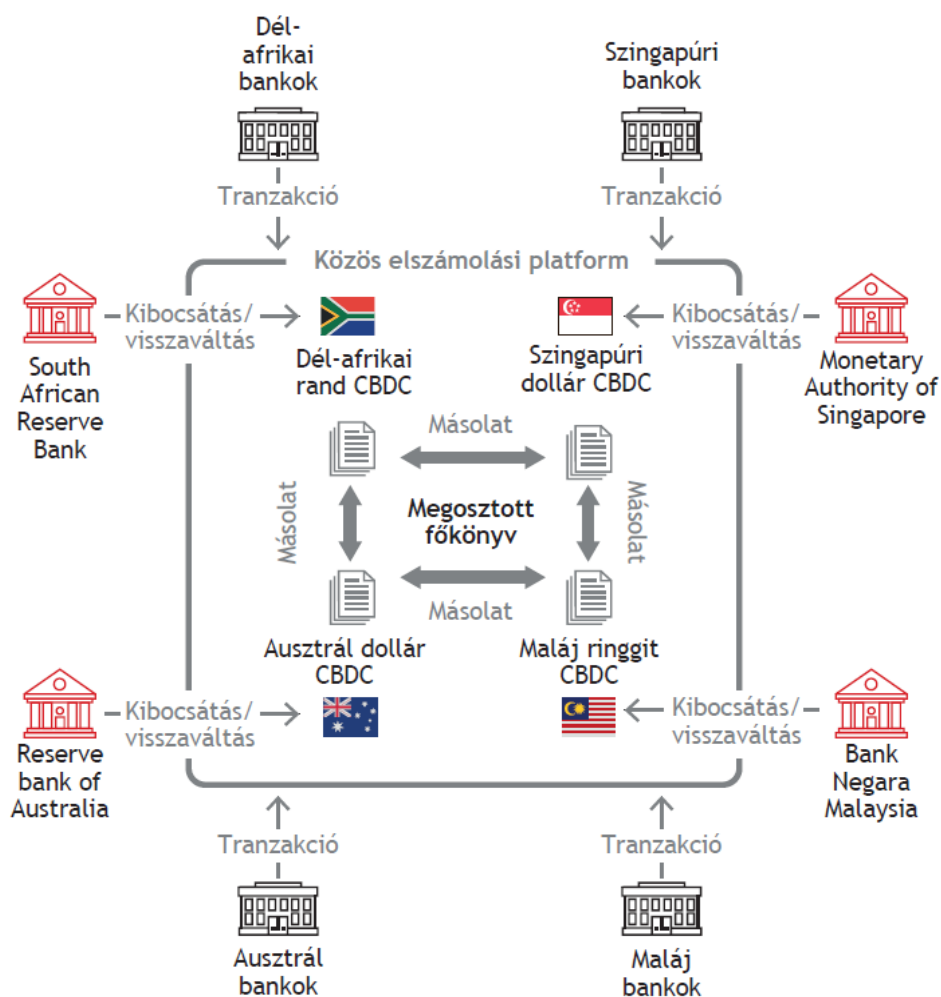
Bár a DJBP kibocsátása és megsemmisítése a jegybankok kizárólagos joga, a rendszer megosztott főkönyvi technológián alapult, így a kereskedelmi bankok is végezhetnek módosítást a főkönyvben. Mivel a két ország fizetőeszközének árfolyama (a szaúdi riál és az emirátusi dirham) a dollárhoz van kötve, így a rendszerben az átváltási ráta állandó volt a két fizetőeszköz között. A jövőre nézve fel is vetődött egy közös DJBP kibocsátása, ez azonban egyelőre csak távlati cél lehet. A projektben használt platformon az egyes központi bankok láthatták a másik által kibocsátott DJBP mennyiségét is. A felek csak a saját tranzakcióikat tartották számon, más fizetésekről való információkhoz nem fértek hozzá. A jegybankok számára látható volt minden hazai és határon átnyúló tranzakcióról szóló adat, azonban nem férhettek hozzá az egyes szereplők mérlegével vagy a másik országon belüli tranzakciókkal kapcsolatos információkhoz.

Az egyre gyarapodó wholesale DJBP kísérletek közül kiemelkedik a Dunbar projekt, amely a BIS Innovation Hub szingapúri irodája, továbbá a szingapúri, az ausztrál, a dél-afrikai és a maláj jegybank közös kezdeményezése. Mindezek mellett a francia jegybank és a Magyar Nemzeti Bank (MNB) megfigyelőként csatlakozott a projekthez. A projekt célja az volt, hogy megvizsgálja egy olyan többszereplős digitális jegybankpénz-platform összehangolt működésének lehetőségét, amely lehetővé tenné a nemzetközi elszámolásokat több, a résztvevő országok jegybankjai által kibocsátott digitális jegybankpénz segítségével. Egy ilyen közös platform a levelező bankok kiiktatásával biztosíthatja az egyes pénzüintézetek közötti közvetlen elszámolást különböző pénznemekben, azáltal hatékonyabbá téve a határon átnyúló tranzakciókat (2. ábra). A tesztelés során három olyan fő terület mélyreható vizsgálata zajlott, amely a platform és működése sikeressége szempontjából kulcsfontosságú (irányítás - vagyis a platform működéséhez kapcsolódó szabályrendszer -, folyamatmenedzsment és technológia). Technológiai oldalról a projekt egyik innovációja két különböző logikai rendre épülő blokklánc technológia egyidejű tesztelése volt (<https://www.bis.org/publ/othp47.pdf>).

A projekt egyaránt összhangban volt a nemzetközi törekvésekkel a határon átnyúló tranzakciók hatékonyságának javítására, és az MNB azon céljával, miszerint a DJBP kutatás területén az élenjáró jegybankokhoz kíván csatlakozni, így logikus lépés volt, hogy az első euroövezeten kívüli európai résztvevőként az MNB megfigyelőként csatlakozzon a projekthez. Ebben a státuszában az MNB-nek lehetősége volt nyomon követni a projekt fejleményeit, aktívan részt vett az együttműködés kereteinek kialakításában, részletes betekintést nyert a projekt szervezésének gyakorlatába és a vele

járó kihívásokba (a szereplők széles köréből adódó eltérő kulturális minták, időzónák, érdekeltségek, stb.), valamint értékes tapasztalatokat gyűjtött a blokklánc technológia alkalmazásáról, ahogy azt a BIS Innovation Hub szingapúri irodája és az MNB munkatársai által publikált közös tanulmány is mutatja (Péter Fáykiss – Ádám Nyikes – Anikó Szombati – Andrew McCormack – Benjamin Lee [2022]. Considerations from Project Dunbar: Connecting to Multi-CBDC Platforms in Eurasia Forum Budapest: The Future Is Now [2022] edited by Mihály Patai – Marcell Horváth).

2. ábra: Dunbar projekt – multi-DJBP (CBDC) platform szerkezete

Forrás: BIS Innovation Hub (2022)

Láthatjuk, hogy a nemzetközi DJBP-tranzakciók többféle rendszerben is lebonyolíthatók, és rugalmasan alakíthatók annak érdekében, hogy megfeleljenek a résztvevő országok gazdasági és intézményi körülményeinek. A kutatások és tesztek jelenleg korai fázisban vannak és nincs egy elfogadott, a majdani határon átnyúló rendszerek

számára modellként szolgáló infrastruktúra, azonban megfigyelhető, hogy minden projekt az intézményi és technológiai normateremtés igényével lép fel. Különösen igaz ez az mBridge esetében, ami létrehozott egy saját, kifejezetten a nemzetközi DJBP-tranzakciók lebonyolítására tervezett blokkláncot, az mBridge ledger-t, amivel a jövőben jegybankok rugalmasan, a saját igényeikre szabva hozhatnak létre nemzetközi DJBP-rendszereket.

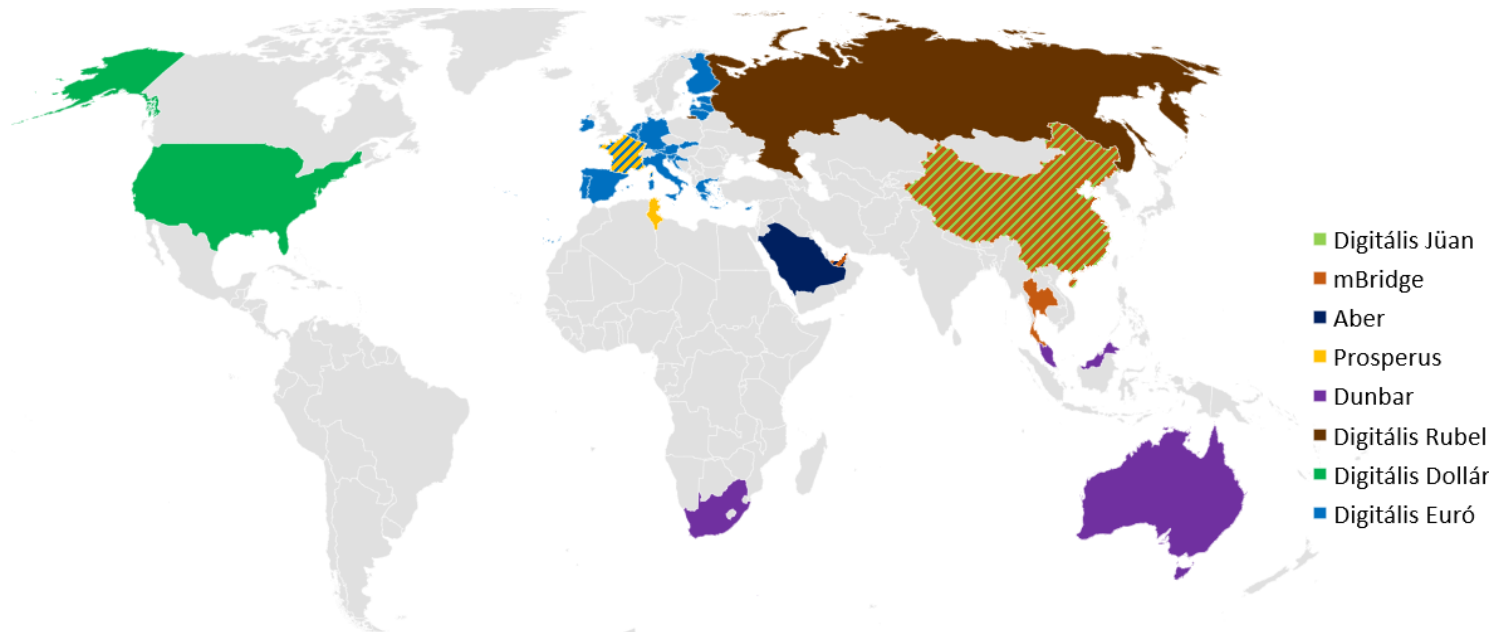
Az egyes országok által folytatott határon belüli digitális jegybankpénz tesztek és azok határon átnyúló vonatkozásai

Egyes országok több célból is indítanak saját projektet, illetve próbálják növelni a kialakulófélben lévő rendszerben szereshető befolyásukat (3. ábra). A motivációk között a szuverenitás védelmén túl a monetáris politikát érintő kérdések is számos helyen megjelennek. A digitális jegybankpénzek ugyanis úgy tehetik lehetővé a külkereskedelem finanszírozását, hogy a nemzetek monetáris politikai szuverenitása is fennmarad.

Kínában a digitális jüan megteremtésének fő motivációi a digitális pénzügyi platformok népszerűsége és a készpénz fizetési tranzakciókból való kiszorulása. Ha a készpénz, mint a lakosság számára hozzáférhető biztonságos jegybankpénz – az alternatív fizetési platformok terjedése miatt – elveszíti monetáris horgony szerepét, az komoly pénzügyi stabilitási kockázatokhoz is vezethet. A digitális fizetések terjedését Kínában jól szemlélteti, hogy 2018-ban a kínai jegybanknak figyelmeztetést kellett kiadni arra vonatkozóan, hogy a kereskedők kötelesek a készpénzt, mint fizetőeszközt elfogadni ([China says rejecting physical cash is illegal amid e-payments popularity | Reuters](#)). Erre a problémára is megoldást jelenthet a digitális jüan, amit a kínai központi bank bocsájt ki és a felhasználók a különböző digitális pénzügyi szolgáltatókon és kereskedelmi bankokon keresztül férhetnek hozzá. A kínai DJBP több platformon is használható, így fokozza az interoperabilitást és biztonságos, a jegybank által garantált fizetőeszközként növeli a pénzügyi rendszer stabilitását. Ezen túl az eszköz bizonyos gazdasági szereplők, vagy régiók számára történő célzott kibocsátása lehetővé teszi a célzott gazdaságélénkítést, és ezzel a hatékonyabb gazdaságpolitikát is. Mindemelllett, a digitális jüan lehetőséget teremthet Kínának, hogy a jövőben nagyobb súlyra tegyen szert a globális pénzügyi rendszerben. A fizetőeszköz felhasználható több nagyobb kínai e-kereskedelmi platformon is, amiken nem csak az országon belüli, de nemzetközi kereskedelem is bonyolódik. Ez potenciálisan felgyorsíthatja a digitális jüan nemzetközi használatát is, bár az eszköz egyelőre csak kínai

állampolgárok és az országba látogató turisták számára érhető el, így a nemzetközi esítés ma még távlati cél. Mindazonáltal, egy a nemzetközi fizetésekben is népszerű DJBP lehetőséget teremthet Kínának arra, hogy a SWIFT-en és a dolláralapú pénzügyi rendszeren kívül hajtson végre tranzakciókat, és ezzel a globális pénzügyi rendszerben is egyre nagyobb jelentőségre tegyen szert. Az Egyesült Államokban is egyre több elemző értékeli úgy, hogy már a közeljövőben is reális lehet egy ilyen forgatókönyv ([In wargaming exercise, a digital yuan neuters US sanctions and North Korea buys nukes — MIT Media Lab](#)). Mivel a digitális jüan az egyik legelőrehaladottabb DJBP-projekt, illetve Kína jelentős szerepet vállal az egyik legkiterjedtebb nemzetközi DJBP-tesztben, az mBridge-ben, a felhalmozott tudás és tapasztalat eredményeképpen a távol-keleti ország várhatóan nagyobb befolyásra tehet szert a kialakuló nemzetközi DJBP-hálózatokban.

3. ábra Néhány, a cikkben szereplő nemzetközi digitális jegybankpénz projekt

Forrás: saját szerkesztés

Oroszország a háborút megelőzően is számos módon igyekezett javítani a nemzetközi átutalások hatékonyságán. Az egyik lehetőség erre a nyugati levelezőbanki hálózatokról való áttérés nem-nyugati devizában (pl. rubel, jüan) való elszámolásra a nem-nyugati központú hálózatok – mint az SPFS üzenetküldő rendszer, vagy a MIR bankkártyás rendszer – segítségével. Ennek nehézsége az, hogy ezen rendszerekben csak kevés pénzintézet vesz részt, és az üzenetek kapacitása elmarad a SWIFT-től, így a tranzakciók lassabbak, a lehetséges tranzakciós partnerek köre pedig jóval szűkebb. Egy másik lehetőség Oroszország számára a nemzetközi tranzakciók

kripto eszközökkel történő lebonyolítása. Bár a belföldi fizetések esetében az ilyen eszközök használata tiltott, a nemzetközi fizetésekben Oroszország igyekszik ösztönözni a kereskedelmi bankok által kibocsátott kripto eszközök használatát adómentességgel, vagy államilag fejlesztett infrastruktúrával (mint például a CELLS platform). Ennek sikeréhez azonban szükséges, hogy a nemzetközi közösség elfogadja az orosz szereplők által fejlesztett kripto eszközök használatát, amit hátráltat a jelen geopolitikai helyzet. A harmadik megoldás a DJBP, amelyet kezdetben belföldi lakossági fizetési rendszernek terveztek, majd a szankciók hatására fordultak egyre inkább a nemzetközi fizetésben való alkalmazás felé. Az orosz DJBP-rendszer a tervek szerint a levelezőbanki hálózatokat megkerülve, közvetlen rubel-tranzakciókat tesz majd lehetővé. Már a háború előtt is zajlottak ezirányú tesztek, amik 2022 végétől tőzsdei ügyletekkel, 2023-tól pedig ingatlanügyletekkel kapcsolatos tranzakciókkal bővíthetnek majd ki, utóbbi esetben már okoszerződések is megjelennek a tervekben. A rendszer központi főkönyvi struktúrán alapul, mivel ez a megosztott főkönyvnél gyorsabb elszámolást tesz lehetővé, azonban nem kizárt, hogy egyes mellékfunkciók DLT-n futnának majd. A lakossági tesztek 2023 tavaszától kezdődhetnek majd el, a hivatalos bevezetést 2025-re tervezik és várhatóan külföldi felhasználók számára is hozzáférhetővé teszik a digitális rubelt. Az orosz fejlesztések egyik fő motivációja az orosz-ukrán háború nyomán bevezetett szankciók okozta elszigeteltség hagyományos nemzetközi tranzakciós csatornáktól eltérő módon megvalósuló megkerülése.

Az egyre szaporodó DJBP-projektekre a jelenlegi pénzügyi rendszerben központi szerepet betöltő államok is reagáltak. A Fed és az Európai Központi Bank a világ legfontosabb tartalékvalutáinak kibocsátói, így számukra kiemelten fontos, hogy valutáik minél vonzóbbak maradjanak a nemzetközi pénzügyi rendszerben. Ezt elsősorban a kripto eszközök és a techcégek által nyújtott pénzügyi szolgáltatások, valamint az egyre több feltörekvő országban megjelenő digitális jegybankpénzek veszélyeztetik. Ezt felismerve a fejlett országok is felgyorsították a DJBP-re irányuló kutatásaikat a monetáris szuverenitás megőrzése, és a saját valutáikban denominált tranzakciók hatékonyabbá tétele érdekében. Jelenleg mind a Fed, mind az EKB a kutatás fázisában jár. A Fed más amerikai kormányzervekkel összefogva igyekszik feltérképezni a digitális dollár lehetőségeit, valamint pénzügyi intézetekkel és nemzetközi szereplőkkel összefogva folytat DJBP-tranzakciókkal kapcsolatos teszteket. Az Európai Központi Bank számos tanulmányt tett közé a DJBP monetáris politikai és pénzforgalmi hatásairól, jelenleg pedig piaci szereplőkkel dolgoznak együtt a digitális euro

felhasználási eseteinek, és a rendszer más platformokkal történő integrálásának kidolgozásán.

Konklúzió

A fentiekből is látszik, hogy bár vannak további vizsgálatra szoruló részletek, a digitális jegybankpénz már nem a jövő, hanem a jelen, hiszen több ország – a cikk megírásának pillanatában a Bahamák, Jamaica és Nigéria – már hivatalosan is bevezette a fizetőeszközt, Kínában pedig több, mint 260 millió digitális tárcát regisztráltak a felhasználók.

Láthattuk, hogy számos digitális jegybankpénz pilot létezik, mind országokon belül, mind a nemzetközi szintén, és ezek mindegyike más technológiai, gazdasági és intézményi környezetben jött létre. Az egyes fejlesztések sokféle irányba mutatnak, nincs egy egységes infrastruktúra, vagy szabályrendszer, ami mentén a jövőben az egyes DJBP-rendszerek összekapcsolódhatnak. Könnyen lehet, hogy a jövő pénzügyi rendszerében egymás mellett épülnek ki párhuzamos hálózatok és technológiák – a hagyományos mellett a DJBP, sőt akár több DJBP hálózat is kialakulhat majd – eltérő standardok mellett. A felhasználó – akár pénzügyintézet, akár kiskereskedelmi szereplő – pedig választhat, ezzel erősítve a versenyt, és jobb/olcsóbb szolgáltatásokhoz férhet majd hozzá.

Az azonban már rövidtávon is egyértelműen látszik, hogy a nagy jegybankok, köztük a Fed és az EKB szerint a kriptoeszközök terjedése által jelentett kockázatok kezelése és a monetáris szuverenitás megőrzése érdekében foglalkozik a digitális jegybankpénzek fejlesztésével. Míg a fejlett országok a pénzügyi rendszerben elfoglalt vezető szerepük megőrzésére törekednek, az egyre nagyobb gazdasági súllyal rendelkező feltörekvő országok számára a DJBP jelentheti az infrastruktúra megújításának egyik irányát. Ez pedig hosszútávon egy teljesen új geopolitikai status quo és globális pénzügyi rendszer megszületését jelenti, amelyben a jegybankpénz szerepének növekedése miatt a mainál várhatóan sokkal erősebb a monetáris önrendelkezés, nagyobb a pénzügyi stabilitás és a célzott pénzteremtésnek köszönhetően hatékonyabb a monetáris politika.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2023. június 9-én.”